

קדימה בברכות 28

1. ברכות מ: משנה

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מ עמוד ב
משנה. ועל דבר שאין גדולו מן הארץ אומר: שהכל נהיה בדברו. על החומץ ועל הנובלות ועל הגובאי
אומר: שהכל נהיה בדברו; רבי יהודה אומר: כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו. היו לפניו מינין הרבה,
רבי יהודה אומר: אם יש ביניהן מין שבעה - עליו הוא מברך; וחכמים אומרים: מברך על איזה מהן שירצה.

2. ברכות מא. "היו לפניו מינין הרבה" עד מא: "איתמר הביאו לפניהם"

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מא עמוד א

היו לפניו מינין הרבה וכו'. אמר עולא: מחלוקת בשברכותיהן שוות, דרבי יהודה סבר: מין שבעה עדיף,
ורבנן סברי: מין חביב עדיף. אבל בשאין ברכותיהן שוות - דברי הכל מברך על זה וחוזר ומברך על זה.
מיתבי: היו לפניו צנן וזית - מברך על הצנן ופוטר את הזית! - הכא במאי עסקינן - כשהצנן עקר. אי הכי,
אימא סיפא; רבי יהודה אומר: מברך על הזית, שהזית ממין שבעה; לית ליה לרבי יהודה הא דתנן: כל
שהוא עיקר ועמו טפלה - מברך על העיקר ופוטר את הטפלה? וכי תימא הכי נמי דלית ליה, והתניא: רבי
יהודה אומר: אם מחמת צנן בא הזית - מברך על הצנן ופוטר את הזית! - לעולם בצנן עיקר עסקינן, וכי
פליגי רבי יהודה ורבנן - במילתא אחריתי פליגי, וחסורי מחסרא והכי קתני: היו לפניו צנן וזית - מברך על
הצנן ופוטר את הזית. במה דברים אמורים - כשהצנן עיקר, אבל אין הצנן עיקר - דברי הכל מברך על
זה וחוזר ומברך על זה; ושני מינין בעלמא שברכותיהן שוות - מברך על איזה מהן שירצה. רבי יהודה
אומר: מברך על הזית, שהזית ממין שבעה.

פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא; חד אמר מחלוקת בשברכותיהן שוות, דרבי יהודה סבר: מין שבעה
עדיף, ורבנן סברי: מין חביב עדיף, אבל בשאין ברכותיהן שוות - דברי הכל מברך על זה וחוזר ומברך על
זה; וחד אמר: אף בשאין ברכותיהן שוות נמי מחלוקת. בשלמא למאן דאמר בשברכותיהן שוות מחלוקת -
שפיר, אלא למאן דאמר בשאין ברכותיהן שוות פליגי - במאי פליגי? - אמר רבי ירמיה: להקדים. דאמר רב
יוסף ואיתימא רבי יצחק: כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה, שנאמר: אארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה
ורמון ארץ זית שמן ודבש.

ופליגא דרבי חנן, דאמר רבי חנן: כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר. חטה - דתנן: הנכנס לבית המנוגע וכליו
על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידי - הוא והן טמאין מיד; היה לבוש כליו, וסנדליו ברגליו, וטבעותיו
באצבעותיו - הוא טמא מיד, והן טהורין עד שישאה בכדי אכילת פרס, פת חטין ולא פת שעורין, מיסב
ואוכלן בלפתן. שעורה - דתנן: עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל. גפן - כדי רביעית יין
לנזיר. תאנה - כגרגרת להוצאת שבת. רמון - כדתנן: כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים. ארץ זית שמן -
אמר רבי יוסי ברבי חנינא: ארץ שכל שיעוריה כזיתים. כל שיעוריה סלקא דעתך? והא איכא הנך דאמרן!
אלא: ארץ שרוב שיעוריה כזיתים. דבש - ככותבת הגסה ביום הכפורים. ואידך? הני שיעורין בהדיא מי
כתיבי? אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא, אייתו לקמייהו תמרי ורמוני, שקל רב המנונא בריך אתמרי
ברישא. אמר ליה רב חסדא: לא סבירא ליה מר להא דאמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק: כל המוקדם
בפסוק זה קודם לברכה? - אמר ליה: זה שני לארץ, וזה חמישי לארץ. - אמר ליה: מאן יהיב לן נגרי
דפרזלא ונשמעינך.

3. רא"ש ברכות ו:כה "ע"כ צריך לומר" עד "וכן פסק בעל ה"ג" ו"הלכך אם הביאו לפניו שני מינים" עד "ואם יש לפניו בורא פרי העץ"

רא"ש מסכת ברכות פרק ו

ע"כ צריך לומר דכל המוקדם דלקמן אתיא כר"י וכל הנך אמוראי דסברי לקמן כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה כר' יהודה סבירא להו

הלכך אם הביאו לפניו שני מינים ואין בהן מז' המינים כמו אתרוג ותפוח יברך על החביב תחלה לכ"ע כיון שברכותיהן שוות ואם יש בהן מין שבע קיימא לן כרבי יהודה דאמר מין ז' עדיף ויברך עליו אע"פ שהאחר חביב לו

4. רמב"ם הלכות ברכות ח:ג וכסף משנה "ואי זה מהם שירצה להקדים" עד "כתב הרמ"ך"

רמב"ם הלכות ברכות פרק ח

היו לפניו מינין הרבה אם היו ברכותיהן שוות מברך על אחת מהם ופוסט את השאר, ואם אין ברכותיהם שוות מברך על כל אחת מהן ברכה הראויה לו, ואי זה מהם שירצה להקדים מקדים, ואם אינו רוצה בזה יותר מזה אם יש ביניהם ר אחד משבעת המינים עליו הוא מברך תחלה, וכל הקודם בפסוק קודם בברכה, והשבעה הן האמורים בפסוק זה ארץ חטה ושעורה ש וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, ודבש זה הוא דבש תמרים, והתמרים קודמין לענבים, שהתמרים שני לארץ והענבים שלישי לארץ

כסף משנה הלכות ברכות פרק ח

ואי זה מהם שירצה להקדים מקדים היינו לומר שאם היה מין אחד חביב לו מחבירו בין שברכותיהן שוות בין שאין שוות בין שיש ביניהן ממין ז' בין שאין ביניהן מקדים החביב כרבנן דאמרי חביב עדיף. ומה שכתב ואם אינו רוצה בזה יותר מבזה אם יש ביניהן ממין שבעת המינים עליו הוא מברך תחלה אתי ככ"ע דבין ברכותיהן שוות בין שאין שוות כיון שאין מין אחד מהן חביב יותר מחבירו אם יש ביניהם ממין שבעה מודו רבנן שהוא קודם. וממה שכתב איזה שירצה להקדים מקדים במקום מקדים את החביב תחלה נראה שאינו מפרש כפירוש ה"ר יונה והרא"ש דחביב היינו אותו שחביב עליו ברוב הפעמים אלא סובר דחביב היינו אותו שהוא חפץ בו עתה יותר וזהו שכתב אי זה שירצה להקדים כלומר אותו המין שהוא רוצה בו עכשיו יותר מחבירו ולכן הוא רוצה להקדימו דסתמא דמילתא מינא דחביב עליה דאיניש מקדים ליה הילכך כיון שהוא חביב עכשיו עליו יותר מקדים אותו:

5. שולחן ערוך אורח חיים ריא: א-ב

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ריא

היו לפניו מיני פירות הרבה, אם (ב) ברכותיהם שוות ויש ביניהם (ג) ממין שבעה, מקדים ז' אעפ"י שאינו חביב כמו המין האחר; ואם אין ביניהם ממין שבעה, מקדים החביב; ואם אין ברכותיהם שוות, אפילו יש בהן ממין שבעה כגון צנון וזית, איזה מהם שירצה יקדים ואפ"י אינו חביב; ויש אומרים שגם בזה צריך להקדים החביב; ונקרא חביב המין שרגיל להיות חביב עליו, אפילו אם עתה חפץ במין השני.

סעיף ב

ולהרמב"ם אם היה מין אחד חביב לו יותר, בין שברכותיהם שוות בין שאינם שוות בין שיש בהם ממין ז' בין שאין בהם ממין ז', (יב) ה' מקדים ב' ו' החביב לו אז (יג) באותה שעה; * ואם אינו רוצה בזה יותר מבזה, אם יש ביניהם משבעת המינים, עליו מברך תחלה.

6. משנה ברורה ריא סעיף קטן יב-יג

משנה ברורה סימן ריא

(יב) מקדים החביב - פליג על דעה ראשונה וס"ל דחביב עדיף לעולם ואף דברכותן שוות ויש בהם מין שבעה חביב קודם לברך עליו:

(יג) באותה שעה - גם בזה פליג על דעה ראשונה וס"ל דאינו נקרא חביב מה שחביב עליו תמיד אלא מה שחביב עליו באותה שעה. ומשמע מסתימת המחבר [ח] דהעיקר כדעה הראשונה שהיא דעת רוב הפוסקים:

7. רמ"א אורח חיים ריא: "וכל זה דצריך להקדים" עד סוף דבריו

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ריא
וכל זה דצריך להקדים, היינו דוקא לכתחלה, אבל אם עבר ובירך על השני, אם הברכות שוות יוצא ואין צריך לחזור ולברך על זה שהיה לו להקדים, * (לב) יא ובלבד טז] שיהא דעתו ג"כ * (לג) עליו י' בברכתו (ב"י סי' ר"ו ובזה הסימן בשם רשב"א).

8. משנה ברורה ריא סעיף קטן לג

משנה ברורה סימן ריא
(לג) עליו בברכתו - ואם היה מונח לפניו אתרוג וזית אף דאתרוג היה חביב עליו יותר קיי"ל לעיל בס"א דמברך על הזית שהוא ממין שבעה ונפטר ממילא אף בסתמא האתרוג ואם הוא בירך על האתרוג בסתמא לא נפטר הזית [ב"י בשם רשב"א] ומ"מ לפי מה שהבאנו שם בבה"ל הרבה ראשונים דס"ל ג"כ כדעת הרמב"ם המובא שם בס"ב דחביב עדיף אף לגבי מין שבעה נהי דלכתחלה בודאי טוב לנהוג כדעה הראשונה שהיא סתמית ולברך על הזית מ"מ בדיעבד שבירך על החביב כדעת הרמב"ם וסייעתו לכאורה בודאי לא יחזור ויברך על הזית דלשיטתם היא ברכה לבטלה וכבר כתב שם הט"ז דמאן דעביד כרמב"ם ג"כ שפיר עביד. ויותר נ"ל דאפילו אם הוא מברך על הזית טוב שיכוין בהדיא לפטור גם האתרוג אחר דהאתרוג חביב לו יותר ולדעת הרמב"ם וסייעתו אינו יוצא בזה ממילא על האתרוג וכן כל כה"ג היכא שיש דעות בפוסקים על איזה דבר יברך בתחלה יהיה זהיר בשעת ברכה לכוין לפטור שניהם דבלא"ה יש חשש דאוכל המין השני בלא ברכה:

9. תוספות ברכות מא. ד"ה אבל מתחילת התוספות עד "וא"ת הא אמרינן לעיל"

תוספות מסכת ברכות דף מא עמוד א
אבל בשאין ברכותיהן שוות - פירש"י כגון צנון וזית ושוב אין כאן מחלוקת כיון שאין האחד פוטר את חברו אפי' ר' יהודה מודה דאין עדיפות בשבעת המינים אלא מברך על איזה שירצה תחלה החביב לו ואחר כך יברך על השני וכן יש לפרש דרבי יהודה מודה לחכמים הואיל ולא פי' הגמ' מוטב שנאמר שיחיד מודה לרבים ולא רבים מודים ליחיד והקשה רש"י ולברך על הצנון ולפטר את הזית דהא תנן לעיל בירך על פירות האילן ב"פ האדמה יצא ותירץ דשאני התם שאין שם אלא חד מינא וטעה ובירך ב"פ האדמה אבל הכא כשבירך ב"פ האדמה על הצנון לא פטר את חברו שהוא ב"פ העץ אפי' בדיעבד וא"ת הא אמרי' לעיל (דף לט.). גבי עובדא דבר קפרא דברכת בורא פרי האדמה חשיבא טפי משהכל לפי שמבוררת טפי א"כ גם ב"פ העץ חשיבא טפי מברכת ב"פ האדמה וי"ל דלא חשיב ב"פ העץ כל כך מב"פ האדמה כמו שחשוב ב"פ האדמה משהכל ומ"ש בהלכות גדולות דב"פ העץ תקדים לב"פ האדמה דמבוררת טפי היינו לפי המסקנא דלקמן דפליגי בשאין ברכותיהן שוות וקי"ל כר' יהודה אבל להאי לישנא דאמרי' דלא פליגי בשאין ברכותיהן שוות לא מתוקם פסק דהלכות גדולות כדפירשנו לעיל.

10. רא"ש ברכות ו:כה "ואם תאמר מ"ש דלרבי יהודה" עד "אמר רב יוסף"

רא"ש מסכת ברכות פרק ו
ואם תאמר מ"ש דלרבי יהודה כשברכתן שוה צריך להקדים ז' המינים וכשאין ברכתן שוה אין צריך להקדים וי"ל דודאי כשברכתן שוה דבברכה האחת פוטר את חברו אז מסתבר לברך על שבעת המינים ולפטור את השני אבל כשצריך לברך על כל אחד ואחד לא שייכי זה לזה כלל כיון שצריך לברך על השני אחר אכילת הראשון הלכך על איזה מהן שירצה יברך תחלה הלכך אם הביאו לפנינו שני מינים ואין בהן מז' המינים כמו אתרוג ותפוח יברך על החביב תחלה לכ"ע כיון שברכותיהן שוות ואם יש בהן מין שבעה קיימא לן כרבי יהודה דאמר מין ז' עדיף ויברך עליו אע"פ שהאחר חביב לו ואם יש לפנינו ב"פ העץ ושהכל יברך ב"פ העץ תחלה וכן ב"פ האדמה ושהכל ב"פ האדמה קודמת. וב"פ האדמה וב"פ העץ על איזה מהן

שירצה יברך ול"נ מדלא קאמר מברך על זה וחוזר ומברך על זה וחביב עדיף אלמא אפילו אחד מהן חביב יכול לברך על השני כיון שצריך לברך על השני אחר אכילת הראשון(עו"כ) אין עדיפות בחביב משום דלא שייכי זה לזה כלל ומה שתלו לרבי יהודה עדיפות במין שבעה ולרבנן בחביב(ל) היינו דוקא כששניהם נפטרין בברכה אחת.

11. ברכות לט. "נימא כתנאי דהנהו תרי תלמידי" עד "אמר ר' זירא"

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לט עמוד א

נימא כתנאי, דהנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דבר קפרא, הביאו לפניו כרוב ודורמסקין ופרגיות, נתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך, קפץ וברך על הפרגיות, לגלג עליו חבירו. כעס בר קפרא, אמר: לא על המברך אני כועס אלא על המלגלג אני כועס; אם חבירך דומה כמי שלא טעם טעם בשר מעולם - אתה על מה לגלגת עליו? חזר ואמר: לא על המלגלג אני כועס אלא על המברך אני כועס. ואמר: אם חכמה אין כאן, זקנה אין כאן? תנא: ושניהם לא הוציאו שנתן. מאי לאו בהא קא מיפלגי; דמברך סבר: שלקות ופרגיות שהכל נהיה בדברו, הלכך חביב עדיף; ומלגלג סבר: שלקות - בורא פרי האדמה, פרגיות - שהכל נהיה בדברו, הלכך פירא עדיף! - לא, דכולי עלמא שלקות ופרגיות שהכל נהיה בדברו, והכא בהאי סברא קא מיפלגי; מר סבר: חביב עדיף, ומר סבר: כרוב עדיף, דזיין.

12. רא"ש ברכות ו:כה "וכן פסק בעל ה"ג כר' יהודה" עד "ואין להביא ראייה"

רא"ש מסכת ברכות פרק ו

וכן פסק בעל ה"ג כר' יהודה וכן כתב דבורא פרי העץ[יא] קודם לב"פ האדמה ולדידיה הא דקאמר אבל אין ברכותיהם שוין ד"ה מברך על זה וחוזר ומברך על זה לא בא להשמיענו דין הקדמה כלל אלא שאין האחד פוטר את חבירו ולישנא לא משמע הכי דא"כ הוה ליה למימר אין האחד פוטר את חבירו ע"כ נראה דברי רב האי ודברי רב אלפס ז"ל ורש"י דמברך על איזה מהם שירצה[יב]

13. שולחן ערוך אורח חיים ריא:ג

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן ריא

הביאו לפניו דבר שברכתו בפה"ע ודבר שברכתו שהכל, (יד) ג [ז] בפה"ע ד' קודמת (טו) ג) שהיא חשובה שאינה פוטרת אלא דבר אחד; * (טז) וכן בפה"א ושהכל, בפה"א קודמת; {א*} ואם הביאו לפניו בפה"ע ובפה"א, (יז) ג) ח] איזה מהם שירצה יקדים; (יח) ד <ב> ד {ט} ה' <ו"א שבורא פרי העץ ה' קודם.

14. משנה ברורה ריא סעיף קטן יח

משנה ברורה סימן ריא

(יח) וי"א שבפה"ע קודם - והסכימו [י] האחרונים דנכון לנהוג כי"א הזה אם שניהם שוים בחביבות אכן אם פה"א חביב עליו יותר מברך על החביב כנ"ל בס"א וכן אם פה"א [יא] הוא מין שבעה כגון קליות של חטים ותפוח או אחד משבעת המינים יש לו לברך תחלה על החטה שהוא מין שבעה וקודמת בפסוק: